

“KAYSERİ'DE YAŞAM VE KONUT KÜLTÜRÜ” KİTABI ÜZERİNE

1. İmamoğlu, V. (1992) *Geleneksel Kayseri Evleri*, Halkbank Yayınları, Ankara.

Üstte sağda: Müftü Evi'nin orta holünden bir görünüş, 1986 (V. İmamoğlu).

Yeni çıkan bir kitabın kapağını açıp, içindeki dünyaya girmek ve bir süre orada kalma fırsatı elde etmek bir okuyucu için önemli zevklerden biridir. 2006 yılı başında sayın Gonca Büyükmihçici "Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü" adlı kitabını bana armağan edince o zevki bir daha yaşama fırsatı bulacağımı düşünmüştüm. Ancak onu inceleme olanağı bulunca duyduğum hayal kırıklığı üzerine kitapla ilgili bilimsel bir değerlendirme yapmanın yararlı olacağı düşüncesine vardım. Bu kitapla ilgili bazı bilimsel ve etik sorunları dile getirmenin gelecekte yayımlanacak kitaplarda benzer sorunların tekrarlanmasını önlemek gibi bir yararı olabileceği kanısıyla harekete geçmeye karar verdim.

Kitap kuşe kağıda basılmış, ciltli ve etkileyici bir görünüme sahip; hem Kayseri kentinden hem çevresinde bulunan çeşitli yerleşim yerlerinden fotoğraflar içeriyor. Kitabın amaç ve kapsamının verildiği giriş bölümünden sonra, on küsur yıl önce (1992) aynı konuda yayımlanmış *Geleneksel Kayseri Evleri* (1) kitabında olduğu gibi, Kayseri'nin doğal, sosyal, ekonomik ve kültürel belirleyicileri ele alınıp kültür ile mekan etkileşimi üzerinde

duruluyor. Kitabın ikinci ve en önemli bölümünde, önce Kayseri ve çevresindeki yerleşim dokuları ve sokaklar; daha sonra Müslüman ve Ermeni evleri ayrı ayrı inceleniyor; üçüncü ve son bölümde ise Ermeni evlerinin Müslüman evleriyle karşılaştırması yapılıyor, karşılaştırma tabloları veriliyor.

Eserin Bilimsel Niteliği

Yazar kitabın giriş bölümünde çalışmasının amacının Kayseri'deki azınlık evlerini incelemek ve genellemelere ulaşmak olduğunu belirtmekte; zaman olarak da 19. yüzyılı seçtiğini söylemektedir. Ayrıca azınlık evlerinin bugüne kadar gereken ciddiyetle ele alınmamasını eleştirerek konuyu sistematik olarak inceleyeceğini ifade etmektedir. Azınlık grubu olarak da Ermenileri seçtiğini, onların kültürünü anlamak için anket ve karşılıklı görüşmeler yaptığını belirtmektedir. Ancak Ermeni evlerini 19. yüzyılda bir diğer azınlık grubunu oluşturan Rumların evlerinden nasıl ayırdettiğini açıklamamakta; ve anketin yapıldığı tarih, yer ve elde ettiği sonuçlar hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir. Ayrıca 1990'lı veya 2000'li yıllarda uygulanmış olabileceği

GONCA BÜYÜKMİHÇİ
KAYSERİ'DE YAŞAM VE KONUT
KÜLTÜRÜ

(Kayseri, Erciyes Üniversitesi Yayınları No: 148, 2005)
Kayseri evlerine ilişkin 260 resim, 97 çizim, 248 s.

ISBN 975-6478-29-2

Mıçça'nın Mehmet Bey Evi - Büyükmıççı bu evi İsmail Selçuki Evi olarak adlandırmıştır, 1986 (V. İmamoglu).

akla gelen böyle bir anketin 19. yüzyılda -yani 100-150 yıl, yaklaşık dört veya beş kuşak önce- inşa edilmiş Ermeni evlerini ve bu evlerdeki Ermeni yaşam ve kültürünü anlamamıza ne derece faydası olacağı üzerinde durulmamıştır. Anketi yanıtlayanların, büyük bir olasılıkla içinde hiç yaşamadıkları, hatta yüzünü bile görmedikleri evler hakkında söyledikleri sözlerin bilimsel açıdan ne kadar geçerliliği ve güvenilirliği olabileceğini de okuyucuya bırakıyorum.

İçeriğini inceledikten sonra kitabın başlığının çok genel kaldığını ve geçmişten çok günümüze dönük bir anlam taşıdığını düşündüm. Belki bu başlığa, ele alınan zaman diliminin (19. yüzyıl) ve ağırlıklı olarak incelenmeye çalışılan topluluğun (Ermenilerin) de katılmasının başlıkla içerik arasındaki bağı daha iyi açıklayabileceğini düşünüyorum. Örneğin, başlığa "19. Yüzyıl Kayseri'sinde Ermeniler" gibi bir üst veya alt başlık eklenebilirdi.

Kitabın mimarlık alanına katkısı Kayseri ve yakınlarındaki evlerin yapım sistemleriyle ilgili verdiği bilgilerden oluşmaktadır. Bunların mimarlara ve mimarlık tarihçilerine yararlı olacağını düşünüyorum. Aynı şekilde, Ermeni'lerin sosyal, kültürel ve dini yaşantıları hakkında ayrıntıya varan bilgilerin bazılarının da gerekli yerlerde kullanılabilmesi kanısındayım. Ancak yazarın giriş bölümünde sözünü ettiği bilimsel yöntemlerin ve sistematik yaklaşımın kitaba pek yansımadağı düşüncesindeyim. Şöyle ki; kitap incelediği konuyu anlamaya çalışıp bulguları açık seçik bir şekilde ortaya koymak yerine, adeta genellemelere gitmek isteyen bir tez niteliğine bürünmüş, genelleme yapma gayreti eserin birçok yerinde yazarı zorlamalara itmiştir. Bu şekilde bir yaklaşım kitabın hemen her bölümünde görülmektedir. Başka bir sorun da "açık veya şeffaf olmama", bazı konuları belirsiz bırakma eğilimidir. Kanımca, bilimsel bir eseri kaleme alırken bildiklerimizi ve bilmediklerimizi açık kalplilikle ortaya koyarsak sorunlara daha soğukkanlı bir şekilde yaklaşır, bilime katkıda bulunabiliriz. Yukarıda sözünü ettiğim ve kitabın başından sonuna gözlenen bu belirsizlik veya açık olmama durumu özellikle Müslüman ve Ermeni evlerini temsil eden grupların oluşturulmasında görülmektedir. Ele alınan evlerin

çoğunun ya adı hiç verilmemiş, ya da bulunduğu yer veya sokak belirsiz bırakılmıştır. Bundan daha da önemlisi, yazarın seçtiği evleri hangi özelliklerine göre seçtiğini (üzerindeki kitabe, yapım tarihiyle ilgili belgeler, evi yaptranın dini inancı ile ilgili bilgiler, yapıda saptanmış bazı mimari izler gibi ipuçları) ve bu gruplamayı neye göre yaptığını okuyucuya aktarmama durumudur. Yani okuyucu yazarın bu kararları nasıl ve nelere dayanarak verdiğini bilememektedir. Böyle bir durum, hem okuyucunun esere olan güvenini sarsmakta, hem de ileride aynı konuda araştırma yapacak kimselerin yolunu tıkamakta, belirsizliğe veya yanılgıya düşmelerine yol açmaktadır.

Seçilen veya referans verilen evlerin sayısı ve yapılış tarihleri ile ilgili sorunlara bakacak olursak: Yazarın kullandığı ev sayısı sistematik bir karşılaştırma yapmak için yeterli düzeyde değildir. Planı verilmeden, çizim veya fotoğraflarla (Müslüman veya Ermeni evleri bölümlerinde) sunulan ev sayısı biraz daha fazla olmakla birlikte, planıyla birlikte tam referansı verilen Ermeni evi sayısı sadece 7, Müslüman evi ise 5'tir. Ayrıca evlerin birkaçı -algılama yanlışları nedeniyle olacak- yanlış gruba konmuştur (Ermeni evi "Müslüman" evi olarak gösterilmiş, veya tersi yapılmıştır). Grupları temsil etmek üzere seçilen evlerin bazıları da, kanımca, doğru örnekler değildir, yani bu evlerle ilgili bilgi ve birikimlerimiz bunları oldukları gruba koymak için yeterli düzeyde değildir (Bu konuyla ilgili ayrıntılar aşağıda verilecektir.) Planı verilen beş Müslüman evinden sadece ikisi (Dülgeroğlu İzzet ve İsmail Selçuki evleri) isimlendirilmiş, diğer üçü "Müslüman evi" diye tanımlanıp bırakılmıştır. İsimlendirilmiş olan bu evler de büyük olasılıkla Ermeni evleridir. Müslüman evleri grubuna konulan cephe ve çizimlerin çoğu

- a) ya 19. yüzyıldan önce yapılmış Müslüman evleridir (Güpgüpoğulları, Mollaoğulları, Zennecioğulları, Gavremoğlu, evleri gibi);
- b) ya "Müslüman evi" olup olmadığı tartışmaya açık evlerdir (örneğin, Çizim 19, 24, 27 ve Resim 99, 101, 105, 107);
- c) ya Ermeni (örneğin, altına yanlışlıkla 86 yazılmış olan 114 ve 102 no'lu resimlere ilişkin Şükriye Yapışlar Evi;

2. Yazarın orta holü olan grupla ilgili olarak sunduğu ev sayısı sadece üçtür: 1.Gazioğlu evinin karşısındaki Müftü evi, 2.

Büyükbahçe başı Mahallesi'ndeki İmamoğlu evi, 3. Aynı mahalledeki Sarı Mustafalar evi. (Endürlük'teki Rum bir armatör tarafından yaptırılan Fazlıoğlu evi de orta bir mekan etrafında oluşturulmuştur ancak yaptıranı Ermeni olmadığı için bu grubun dışında bırakılması gerekir.

3. Ortadaki bir hol veya mekan etrafında planlanan ve tahminen 19. yüzyıl sonları veya 20.yüzyıl başlarında yaptırılan müslüman evleri arasında Reşit İmamoğlu, Necmettin Feyzioğlu, Adem Ağa, Taşçıoğlu, Çalık evi ve benzerlerini sayabiliriz.

103 No'lu resmin çekildiği Kuyumcuoğlu Evi; 120 No.'lu resmin çekildiği Camcioğlu Evi; 124 No'lu resmin çekildiği Gazioğlu Evi; Çizim 16'da gösterilen Bayram Sokak'ta, Efendiâğalar Evi'nin güneyinde, ona bitişik olan ev);

d) ya Rum (örneğin, Resim 126 –Endürlük'teki Fazlıoğlu Evi; Resim 87'de giriş eyvanı gösterilen ev ile Resim 149'daki ahşap payandalı ev);

e) ya da Ermeni mi, Rum mu olduğu belirlenemeyen Hristiyan evleridir (örneğin, Resim 89'da avlusu, sütun ve kemerleri görünen Tavukçu Mahallesi'ndeki ev; ve Resim 91 ve 125'te iki odası gösterilen Germir'deki Fırıncılar Konağı).

Örnek olarak sunulan Hristiyan evlerinin çoğu 19. yüzyılda yapılmış olsa da, yazarın karşılaştırmak için kullandığı Müslüman evlerinin bazıları 16. ve 18. yüzyılda yapılmıştır. Karşılaştırmaların bilimsel açıdan sağlıklı ve tutarlı olması için müslüman evlerinin de aynı yüzyıldan seçilmiş olması gerekmez miydi?

Büyükmihçi 19. yüzyılda bir orta hol çevresinde (kendisi bu mekana Sedat Hakkı Eldem'in sınıflandırmasını kullanarak, orta sofa demeyi tercih ediyor) organize edilmiş üç veya dört Hristiyan evine dayanarak genellemeler yapmaya çalışmaktadır (2). Yazarın örnek olarak gösterdiği bazı evlerde (Çizim 45- Efendiâğalar Evi; Çizim 51- Şükriye Yapışlar Evi) hol veya "orta sofa" ya hiç yoktur, ya da (Çizim

41'deki Camcioğlu Evi'nde olduğu gibi) henüz mimari değer ifade edecek bir kimliğe kavuşmamıştır. Avluya açılan, üstü kapalı ve minik denebilecek kadar sıradan bir girişli orta sofa diye adlandırmak herhalde doğru olmasa gerekir. Ancak Kayseri evlerinde "orta mekan"ın tasarımında kullanılmaya başlanması o yüzyılın getirdiği bir yeniliktir ve Hristiyan olsun, Müslüman olsun "varlıklı" kesimlerce paylaşılan ve zamanın "çağdaşlık" ifadelerine uyan bir özellik olarak alınabilir. Yani Osmanlı başkentinde ve büyük kentlerinin birçoğunda görülen "orta sofa" yazarın savunduğu gibi Ermeni evlerine ait bir özellik olmaktan ziyade, kentte ev yaptıran ve konfor isteyen varlıklı kesimlerce paylaşılan bir özelliktir. Nitekim aynı dönemde yapılan ve benzer plan şemasına sahip müslüman evlerinin de varlığı yazarın bu varsayımını çürütmektedir (3).

Büyükmihçi 19. yüzyıl Kayseri evlerindeki sofalar konusunda da yanılığa düşmektedir. Ona göre orta sofalı evlerdeki orta sofa (veya orta hol) ile geleneksel Kayseri evlerindeki sofalar arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Oysa Sedat Hakkı Eldem'in (1954, 1984) "Türk evi plan tipi" sınıflandırmasına temel olarak aldığı sofa ve orta sofa, ev düzenine yön veren tipik bir dağıtım mekanı iken Kayseri evlerindeki sofalar çok farklıdır: Çoğunlukla sekialtı bölümlerindeki kapılarla iki yanlarında bulunan harem odası ve tokanaya geçit vererek dağıtım görevini yerine getirirler ama asıl işlevleri, evlerin sosyal ve sembolik merkezi olmalarıdır. Büyük boyutları, yüksek kütleleri, özenli dekorasyonları, zarflarına, tavanlarına gösterilen titizlik ve tasarımlarına harcanan emek bu mekanları yalnız Anadolu'nun değil tüm Orta Doğu'nun ve Avrupa'nın en etkileyici iç mekanları arasına yerleştirilebilecek düzeydedir (İmamoğlu, 2003). Kayseri'de 19. yüzyılda kullanılmaya başlanan orta sofalar ise, ev planlarının merkezini oluşturmalarına karşın geleneksel Kayseri sofalarının mimari değerlerinin çok uzağında kalmaktadır. Orta sofalar, işlevleri gereği büyük ölçülerde yapılmalarına rağmen, odaların (ve bazen servis mekanlarının) açıldığı, üst kata veya bodruma inen merdivenlerin bulunduğu, salla (taşla) kaplanmış, çoğunlukla karanlık veya loş, soğuk ifadeli, süslemesiz ve yalın, "sıradan"

Orta hollü Müslüman evlerinden Reşit İmamoğlu Evi, 1998 (V. İmamoğlu).

Güpügüpoğulları Konağı, 1998
(V. İmamoğlu).

diyebileceğimiz mekanlardır. Mimari, sosyal, işlevsel ve sembolik değerleri de yüzlerce yılın kültürel birikimi ve sevgisiyle üretilen geleneksel Kayseri sofaları ile karşılaştırılacak düzeyde değildir.

Yazarın savunduğu Müslüman evlerinin genellikle bir avlu çevresinde yapıldığı Ermeni evlerinin ise orta sofa etrafında şekillendiği düşüncesi de doğru değildir. Avlu, o yüzyılda da her iki grubun büyük çoğunluğu için önemini hala devam ettirmektedir. Bu dönemde yapılan çok sayıda Hristiyan evi de bir avlu çevresinde tasarlanmıştır (4). Orta sofalı evler ise her iki grup için de "istisna" denecek kadar az sayıdadır. Hristiyan evlerinde kapalı orta mekanın en önemli tasarım öğesi olduğu ve avlunun ikinci planda kaldığı düşüncesi ise kanımca adı geçen dönemde yoğun bir kentleşmenin oluşması ve Hristiyanların sıkışık da olsa belli bir sokak veya mahallede ev yapmak istemelerinden kaynaklanmış olabilir. Benzer durum Müslüman evleri için de geçerlidir; yani belli bir nedenle ille de belli bir sokak veya mahallede ev yaptırmak isteyen müslümanlar da buna benzer bir duruma rıza göstermişlerdir (örneğin, Hasinli ve Lala Mahalleleri'ndeki evler de böyle sıkışık bir düzen içindeydi). Diğer bir deyişle, evler daha büyük ölçülerde ve daha konforlu yapılmaya başlanınca, (arsa boyutları genellikle sabit olduğu için) avluları ister istemez küçülmüştür. Ancak avlunun ikinci plana düştüğünü söylemek de her zaman doğru değildir;

4. Benim (İmamoğlu) 1992 tarihli kitabımın 158. sayfasında ve 2002 tarihli makalede sözünü ettiğim Büyükbahçebaşı'ndaki dört ev; Büyükmihç'i'nin kitabının 78-79. sayfalarında yer alan duvar resminin bulunduğu Şiremenli Caddesi'ndeki ev; aynı cadde üzerindeki Çayırağası (Alim Ağa) evi, Yalçın Sokak'taki Bezircioğlu, İstiklal Okulu karşısındaki Şükriye Yapışlar Evi, Bayram Sokak'taki Efendiğalar Evi, v.b. hep avluludur. Kitaptaki 129 ve 158 no'lu resimlerin çekildiği Hristiyan evinin avlusunda revaklarla çevrili, gösterişli bir avludur.

tıpkı yazarın "plan akış şemasında" savunduğu, sokaktan eve girerken "Ermeni evlerinde önce orta sofaya, Müslüman evlerinde ise avluya girildiği" düşüncesinin doğru olmadığı gibi. Nitekim yazarın verdiği örneklerin çoğu böyle bir iddianın aksini göstermektedir; örneğin, Ermeni grubuna koyduğu evlerden Çizim 45'te verilen Efendiğalar Evi, Resim 142'deki Şükriye Yapışlar Evi, Resim 143'deki Kuyumcuoğlu Evi, Resim 161'deki Bezircioğlu Evi, Resim 205'teki Mıçça'nın Evi hep avlunun ön planda olduğu evlerdir. Ermeni grubundaki evlerden sadece Müftü, İmamoğlu ve Sarı Mustafalar evlerine orta sofadan girilmektedir (Bkz. Not 2). Diğer yandan, sokaktan orta sofasına girilen Müslüman evlerine örnek olarak Reşit İmamoğlu, Necmettin Feyzioğlu, Adem Ağa, Taşçioğlu evlerini sayabiliriz. Ancak Büyükmihç'i'nin tezini çürütecek bu örnekleri kitaba dahil etmemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Her kitapta olduğu gibi bu kitabı da her okuyucu kendi deneyimleri ve bakış açısına göre değerlendirecektir. Ancak ben burada bu kitap örneğiyle, bilimsel nitelikte bir eserin sahip olması gereken bazı boyutlar üzerinde durmak ve sözkonusu kitabı bu yönden eleştirmek istiyorum. Bilimsel bir eserde "olmazsa olmaz" diyebileceğimiz niteliklerin bazılarını kısaca şöyle sıralayabilirim:

- a) Nesnel (objektif) olma gereği.
- b) Tutarlı ve güvenilir olma, ayrıntılara önem verme, ve
- c) Başkalarının fikir ve düşünce haklarına saygı gösterme ve diğer etik sorumlulukları yerine getirme zorunluluğu.

İlgili kitabı aşağıda bu üç boyut çerçevesinde tartışmaya çalışacağım.

a) Nesnellik

Bu kitap okuyucuda, sayın Büyükmihç'i'nin bilimsel nesnellik boyutunu pek önemsemediği kanısını uyandırmaktadır. Ayrıca kitabın birçok yerinde yazarın -örtülü veya açık bir şekilde- taraf tutma eğilimi gösterdiği izlenimi edinilmektedir. Bu eğilim, Ermenilerin lehine, Rumların ve Müslümanların aleyhine bir durum ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki;

1. Yazar Kayseri'deki ve yakın köylerdeki tüm Hristiyan evlerini

“Ermeni” evleriymiş gibi alıp, kitabın kurgusunu bu ilkeye göre yapmıştır. Ancak Talas, Germir, Gesi, Efkere, Darsiyah gibi köylerde hatırı sayılır bir Rum nüfus yaşamıştır. Onların oturduğu evleri de “Ermeni evi” olarak sınıflandırmak nesnellığe ve bilimsel analiz ilkelerine aykırı düşmektedir.

2. Hatta yazar, Endürlük gibi -Kurtuluş Savaşı sonrasındaki nüfus değişiminden önce- azınlıklardan sadece Rumların yaşadığı bir köyü ve oradaki evleri bile Ermenilere maletmektedir (5).

3. Birinci Bölümde kentin genel durumunu anlatan yazar, daha sonra halkın yaşamıyla ilgili fotoğraf ve bilgilere ağırlık vermiştir. Ancak Ermeniler hakkında verilen bilgilerin ve fotoğrafların çoğu farklı yerlerdeki (büyük olasılıkla İstanbul’da) bulunan Ermeniler, onların din adamları, kiliseleri, mezarlıkları ve dini törenleri ile ilgili olup Kayseri kentiyle doğrudan ilgili değildir (bkz. s. 26-73).

4. Yazarın ifadesiyle Ermenilerin “üstün yeteneklerini kullanarak estetik ve sanat değeri yüksek zengin tasarımlar oluşturdukları” (s.158) veya “zaten sanatçı bir toplum olan Ermeniler evlerini yaparken bu yeteneklerini sonuna kadar kullanmış ve ince detaylar üzerinde özenle durmuşlardır” (s.175) gibi günlük dilde kullanılabilen bazı önyargılı ifadelerin, bilimsellik iddiası taşıyan bir kitapta kullanılmaması, ya da titizlikle açıklanarak, belgelenecek sunulması beklenir. Burada iki noktaya daha değinmek gerekiyor:

i) Ermeniler veya herhangi bir topluluk bütün halinde “sanatçı” olabilir mi? Belki “çok sayıda sanatçısı olan” veya “sanata önem veren” bir topluluk denebilir.

ii) Aynı cümleden, Ermenilerin sanki (kollarını sıvayıp) kendi evlerini kendileri yaptığı gibi bir sonuç çıkıyor ki bu da doğru olamaz. Kayseri’deki evleri yapan ustalar profesyonel insanlardır. Müşterileri ister Ermeni ister Müslüman olsun ellerinden gelenin en iyisini yapmaları gerekmez mi? Yazar eğer Ermeni ustaların Ermeni evlerini, Müslüman ustaların da Müslüman evlerini yaptığı düşüncesinde ise, Kayseri’deki müşteri-usta ilişkisi, inşaat yapma düzeni ve ustaların profesyonellik düzeyleri üzerinde yeniden düşünmesi gerekir. Hazır düşünmeye başlamışken de

“kültür”, özellikle de (günümüzün önyargılarından sıyrılmış olarak) ondokuzuncu yüzyıl Osmanlı kültürü üzerinde daha derinlemesine ve nesnellikle durması yerinde olacaktır.

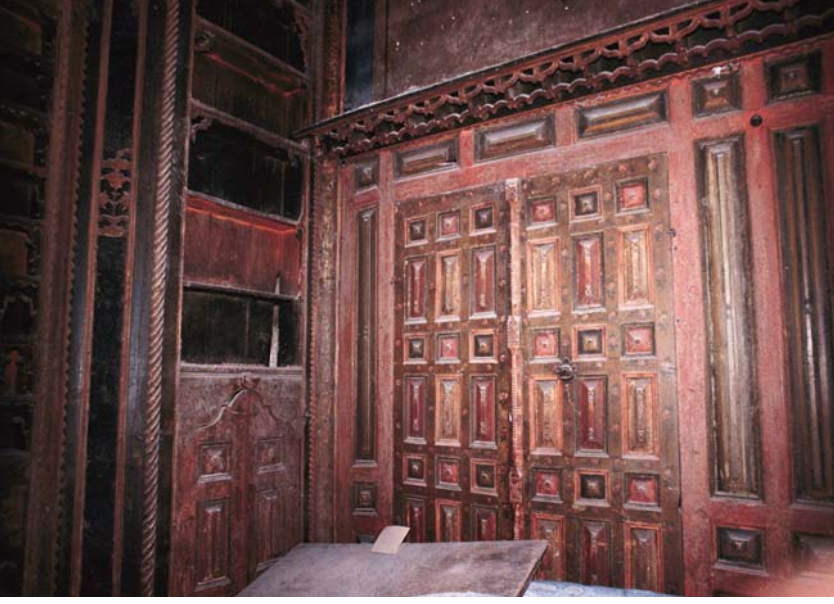
5. Yazar kitabın birkaç yerinde Ermeni evlerinde saklanma yerleri ve gizli geçitler bulunduğunu ifade etmekte, ancak bunlara herhangi bir örnek verememektedir. Belki bu bağlamda işittiği bazı söylentiler yazarın böyle bir ifade kullanmasına neden olmuştur. Ancak bu gibi mekanları kendisi bile görmeyen bir bilim insanının böyle bir ifade kullanmaya hakkı var mıdır? Aynı konuyla ilgili olarak yazar, yeraltı mekan ve geçitlerinin “baskın ve saldırı durumunda” saklanma veya kaçma amacıyla yapıldığını ifade etmektedir. Acaba kendisi son üç-beş yüzyılda Kayseri ve yakınlarında dini nedenle yapılan herhangi bir baskın veya saldırı duymuş mu, ya da konuya hakim herhangi birine dayanarak mı bu düşüncüyü dile getiriyor? Yer altına kazılan mekanlar (inler, soğukluklar, kuşluklar, ahırlar, depolar, su mahzenleri, geçitler, hatta yeraltı köyleri) Kayseri ve civarında çok yaygındır. Bu, ne zamana, ne dine bağlı bir özelliktir ve binlerce yıldır toprağın volkanik olmasından ve kolay kazılmasından yararlanan insanların çeşitli şekillerde kullandığı bir olanağıdır. Ayrıca böyle mekanların bir “baskın ve saldırı” durumu için tasarlandığı veya yapıldığı iddiası, Büyükmişç’in kendisinin de defalarca tekrar ettiği, Kayseri’de kimsenin inancından dolayı bir ayırma tabi tutulmadığı ve Ermenilerle Müslümanların yüzyıllarca “içiçe”, “dayanışma ruhu içinde”, “kardeşçe”, “dostça” yaşadıkları görüşüne de ters düşmektedir (6).

6. Kitaptaki çok sayıda (gösterişli diyebileceğimiz) resimde olduğu gibi, kentin ileri gelen müslüman ailelerinden birine ait olan ve uzun süredir müze olarak kullanılmakta olan Güpgüpoğulları Konağı’nın tavan resimleri bile (Resim 163, 164, 170, 172, 174) okuyucuya Ermeni evleri çerçevesinde sunulmakta; diğer yandan bir Ermeni (Kuyumcuoğlu) evinin dökülmek üzere olan tavan fotoğrafı (Resim 103) Müslüman evleri grubuna konmaktadır.

7. İlgisi olmadığı halde Talas Rum Kilisesi’nin kapısı (Çizim 56) Ermeni evleri çerçevesinde verilmektedir.

5. Kitabı okuduktan sonra yazarın Endürlük’te bulunan ve kitabın bir yerinde İshak Bey’e (Resim 126) başka bir yerinde Fazlıoğlu ailesine (Resim 188) ait olduğunu söylediği evin sahiplerinden komşumuz ve hısımımız Feyyaz Aksoy’la görüştüm. Sayın Aksoy, evlerini Samsun’da gemileri olan Nurluoğlu diye bilinen Rum bir armatörün inşa etmeye başladığını, ancak Samsun’dan Marsilya’ya yapılan seferlerden birinde iki oğlunu da kaybetmesi üzerine “bu ev bana uğurlu gelmeyecek” diye devam etmekte olan inşaatı Feyyaz Aksoy’un (ve Ömer ve İshak Şahin’in) büyükbabası Ali Fazlıoğlu’na sattığını, inşaatı da onun oğlu İbrahim Bey’in tamamlattığını belirtmiştir. Sayın Aksoy Endürlük’te Cumhuriyet’in ilanına kadar hiç Ermeni bulunmadığını, oradaki kilisenin de Rumlara ait olduğunu belirtmiştir.

6. Burada kitabın 88. sayfasında bulunan (ve 168, 214. sayfalarında daha kısa da olsa tekrar değinilen) “evlerin gizli geçitlerle birbirine ve herbir yerleşim biriminin kendi kilisesine bağlandıkları ve bu kiliselerin de yine gizli geçitlerle Efkere’deki Surp Garabet Manastırı’na bağlandığı” savına yazarın gerçekten inanıp inanmadığını merak etmemek mümkün mü? Yazarın sözünü ettiği Gesi, Germir, Zincidere gibi köyler birbirinden onlarca kilometre uzaklıktadır ve bunların geçit veya tünellerle birbirine bağlanması, ve bu tünellerin tehlikeyi bildirecek çıngraklarla donatılmış olması, ancak korku (veya çocuk) filmlerine uyan bir dekoru akla getirmektedir.

Gavremoğlu Evi sofasından bir görüntü, 1998 (V. İmamoğlu).

Birincisi, bu kitap evleri anlatıyorsa bir kilise kapısının burada ne işi vardır; yok dini yapılarla evler arasında bir ilişki kurulmaya çalışılıyorsa benzer bir durum niçin camiler için yapılmamaktadır? Ayrıca Rumlara ait bir kilise neden Ermenileri ve Ermeni kültürünü anlatırken kullanılıyor?

b) Tutarlı ve Güvenilir Olma, Ayrıntılara Önem Verme

İster Müslüman, ister Hristiyan ailelerine ait olsun, Kayseri kentindeki geleneksel evlerin mimari dilinin 'kaynaşmış' diyebileceğimiz bir düzen sergilediğini; onları ayrıştırmaya çalışırken hata yapmanın çok kolay olduğunu ve evleri yaptırılanların dinine göre ayrılmasının da bu nedenle çok güç olduğunu daha önce dile getirmiştik (İmamoğlu, 1992). Sayın Büyükmühürü da evleri gruplandırırken eminim zorluk çekmiş, bir çok durumda kararsız kalmıştır. Örneğin, Çizim 75'teki avlulu ev (7), Şekerci Hilmi Ağa Evi'dir. Bu ev Büyükbahçebaşı Mahallesi'nde 300-400 m² büyüklüğündeki bitişik arsalar üzerine yapılan diğer evler gibi 19. yüzyıl sonunda Hristiyan aileler için inşa edilmiş evlerden biridir. Yazarın Yüksek Lisans tezinde (Gündoğdu, 1986) incelemiş olduğu bu evi Müslüman grubuna koymasına bir şanssızlık olsa gerekir. Yazarın kitapta genellemelere gidip "Müslümanların avlulu, Ermenilerin orta sofalı evlerde oturduğu" görüşünü desteklemek için gerçekleri fazlaca zorladığı bir durum

gibi görünmektedir. Aynı şekilde Resim 105'te yer alan ve Müslüman evi olarak sınıflandırılan ev de Kuyumcuoğlu Evi'nden başlayıp güneye doğru giden, Camcioğlu, Efendiâğalar Evleri gibi Hristiyan evlerinin sıralandığı Bayram Sokak üzerindeki beş evden dördüncüsüdür ve Müslüman evi olması çok uzak bir ihtimaldir.

Tutarsızlığa diğer bir örnek, Yalçın Sokağın güney cephesini gösteren Çizim 19'la ilgilidir. Bu çizimde görülen üç evden sağ tarafta olanı Kuyumcuoğlu Evi, ortadaki Bezircioğlu, soldaki de yazarın İsmail Seçuki olarak adlandırdığı Mıçça'nın Mehmet Bey'in Evi'dir. Kuyumcuoğlu Evi'nin bir Hristiyan ev olduğunu biliyoruz. Diğer ikisi için ise kesin birşey söylemek zordur. Ortadaki Bezircioğlu Evi'nin sahiplerinden Mehmet Bezircioğlu ile 1996 yılında yaptığım görüşmede bu evin - doğusunda bulunan ve aralarındaki bir kapıyla birbirine bağlanan - Mıçça'nın Mehmet Efendi'ye ait olan evle bir bütün olarak 1835-1840 yılları arasında Markosoğlu adında biri tarafından yaptırılmış olduğunu; 1930 yılında evi satın alan iki ailenin (Bezircioğlu ve Mıçça), evi aralarında paylaşmış olduklarını ifade etmişti. Markosoğlu büyük olasılıkla Hristiyan bir Kayserili'dir. Yazar da zaten bu evi (Resim 161, 166, 169, 178, 180), Kuyumcuoğlu Evi'ni (Resim 145, 197) ve Mıççalar'ın evini (Resim 205) kitabının ileriki sayfalarında Ermeni evi olarak sunmaktadır. Yani 19 No.'lu çizimde bu evleri "Müslüman evi" olarak nitelendirmesine rağmen, ileriki sayfalarda Ermeni grubuna koymaktadır. Eğer bu çizimin altındaki "Yüksek avlu duvarları ile sokak ilişkisi sınırlandırılmış bir Müslüman evi örneği"nden kastı ortadaki Bezircioğlu Evi ise neden "ortadaki ev" diye adını koymuyor? Yok Mıççalar'ın Evi'ni bir Müslüman evi olarak değerlendirmekteyse neden evin resmini (205 No.'lu resim) Ermeni evleri grubuna yerleştirmektedir? Yazarın bu üç evden hangisini veya hangilerini Müslüman evi olarak gördüğünü açıkça söylemesi gerekmez mi?

Gruplamaların oluşturulmasında hata yapılmadığı varsayılsa bile, yazarın benimsediği stratejiye göre, eğer bir ev bir din grubuna yerleştirilirdiyse, diğer grupta yer almaması beklenirken, bazı evler bazan bir grupta bazan diğerinde

7. Okuyucu bu evin yakın çevresinin yerleşim planını 1992 tarihli kitabımın 158. sayfasında bulabilir. Yazar yüksek lisans tezinde bu evi Mustafa Hızirel Evi olarak adlandırmıştır; Gündoğdu (1986).

gösterilmektedir. Bir önceki paragrafta Bezircioğlu ve Mıçça evleriyle ilgili çelişiklere değinmişim. Aynı şekilde, Resim 124'te Müslüman evi olduğu belirtilen Gazioğlu evi Resim 125, 136, 159, 165, 167, 168, 175'te diğer grupta yer almaktadır. Diğer bir örnek, Germir'deki Fırıncılar Evi ile ilgili resimlerdir: Bu ev Resim 91 ile Müslüman evleri grubuna girerken, Resim 176'da diğer gruba geçmiştir! Yazar bu evlerin hangi gruba, ne gibi nesnel ölçütlere göre alındığını belirtse, gruplamalarını açık bir şekilde yapsaydı, böyle bir karışıklığa neden olmazdı. Yazarın kentten verdiği örnekler böyle tutarsız olunca, yakın köylerden verdiği örneklerle güvenmek daha da güçleşmektedir.

Kitapta önemli ayrıntılara yeterince özen gösterilmediği görüşümdedir; örneğin,

1. Mahalle isimleri özensiz bir biçimde kullanılmış, Büyükbahçebaşı Mahallesi'ndeki evlerin bazıları Tavukçu Mahallesi'nde gibi gösterilmiştir (Resim 133, İmamoglu Evi ve Resim 214, Sarı Mustafalar Evi gibi).

2. Benzer yanlışlıklar diğer bazı evler için de geçerlidir: Benim 1992 tarihli kitabımdan alınan ve Resim 97'de verilen Zennecioğulları Konağı hatalı olarak Mollaoğulları Konağı olarak belirtilmiştir. Ayrıca Çakıroğlu'ndan (1952) alınan ve Çizim 95 olarak sunulan Mollaoğulları Konağı perspektifi, yazarın incelediğini ifade ettiği 19. yüzyıldan daha önce yapılmış bir binadır. Tutarlılık açısından, 19. yüzyıla ilişkisi olmayan bu iki evin herhalde bu kitapta yer almaması gerekirdi (8).

3. Sayfa 189'daki ahşap payandalı ev (Mıçça'nın Mehmet Efendi Evi) kitapta "kent merkezinde yer alan ahşap payandalı tek örnek" olarak nitelendirilmiştir. Ancak bu da doğru değildir; Büyükbahçebaşı Mahallesi'ndeki Hacı Ahmet Ağa Evi gibi (İmamoglu, 1992, s.26, Şekil 13d) kentte düzinelerce ahşap payandalı ev vardı.

4. Sayfa 85'te bulunan Resim 63'teki kapı tokmakları (Mısır kökenli insan başı figürleri) "Kadın ve erkek kullanıcılara göre farklı biçimlerde şekillendirilmiş bir kapı tokmağı örneği" diye sunulmaktadır. Tokmaklar

birbirleriyle aynı büyüklükte ve aynı görünümündedir!

5. Kitabın 148. sayfasında bulunan 129 No.'lu resim Camcioğlu Konağı'ndan değil, 258 No.'lu resmin çekildiği evdendir. (Aynı kapı İmamoglu, 1992, s. 76'da, Şekil 46a olarak sunulmuştu).

6. Yazar kitabının 43. sayfasında üst gelir grubuna ait evleri inceleyeceğini söylemiş ancak birçok durumda bu kararını gözardı etmiştir. Örneğin, Resim 86'da Hisarcık'tan verdiği ev örneği bir veya iki gözli, avlusu da avlu sayılmaz. Aynı şekilde, Çizim 27'deki ve 55'teki evler de küçük evlerdir.

7. Kitap 19. yüzyılı incelediği halde, 1950 yılında kente gelen (Orik adlı) bir gezginin izlenim ve görüşlerine yer vermekte (s. 52); hemen arkasından çok öncelere gidip 14. yüzyılda kente gelen başka bir gezginin izlenimlerine değinmektedir.

c) Başkalarının Fikir ve Düşünce Haklarına Saygı

Fikir ve düşünce hakları bilim ve sanatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bilimsel gelişme süreklilik arzeden bir süreçte dayalıdır. Bu süreçte önceki bilim ve düşünce insanların ilgili haklarının koruma altına alınmadığı bir disiplin veya bir ülke kaldığını sanmıyorum. Fikirlerin ilk sahibine referans verilmeden kullanılmaması, herhangi bir kaynaktan doğrudan alınan ifadelerin "tırnak" içinde verilmesi, alıntılar uzunsu asıl metinden daha içeriden başlayarak farklı bir şekilde yazılması (ve önceki kaynağın sayfa numarasının verilmesi) gibi basit kurallar tüm akademik dünyanın bildiği ilkelerin başında gelir. Bu kurallar düşünceye ve insan haklarına saygının en basit gereklidir. Doğrudan alıntı olmasa da, konuyla ilgili önceki bir eserden alınan düşüncelere referans verilmesi gerekir. Bu tür uygulamalar eserin yazarına hiçbir külfet yüklemeyiz; aksine söylediği sözleri özenle seçtiğini ve söylediklerinin başka bilim insanlarınınca da paylaşmakta olduğunu gösterir. Ayrıca yazar, yaptığı alıntıda fikrin getirebileceği yükümlülükleri de referans verdiği kişiyle paylaşmış olur. Bu yönden sayın Büyükmihçi'nin eserine dikkatlice baktığımız zaman epeyce sorunla karşılaşırız. Bu konuyu ele alırken, daha basit olduğu için önce görsel malzemeyle ilgili

8. Zennecioğulları Konağı 1593, Mollaoğulları Konağı 1784 yılında yapılmıştır.

örneklerden başlayacağım, sonra fikri haklara geçeceğim:

1. Yazar kitabının 129. sayfasına koyduğu Gavremoğlu Evi'nin kuzey cephesini gösteren 30 No'lu çizimi Necibe Çakıroğlu'nun doçentlik çalışmasından aldığını belirtmektedir. Ancak Çakıroğlu'nun tezinde böyle bir ev mevcut değildir. Bu çizim benim 1992 tarihli kitabımın 107. sayfasında bulunan 63 No'lu çizimdir. Kendisi çizimin kaynağını göstermiş görünmekle birlikte, aslında göstermemiştir.

2. Yine 129. sayfadaki 97 No.'lu resim referans verilerek benim kitabımdan alınmıştır. Ancak Zennecioğulları Konağı'nı gösteren bu fotoğrafın alt yazısı, yukarıda da belirtildiği gibi, Mollaoğulları Konağı olarak yanlış yazılmıştır.

3. Necibe Çakıroğlu'na (1952) ait olduğunu bildiğim dört çizime de (20, 21, 22, 23) referans verilmemiştir.

Fikir ve düşünce konusuna gelince; yazar kitabının başlarında benim Kayseri üzerine yazdığım iki kitap ve bir makaleye referans vermişse de, ilgili yayınlarda belirttiğim çeşitli fikir ve görüşlerim için referans vermeye gerek duymamıştır. Örneğin, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımda (İmamoğlu, 1992, s.57) Müslüman evlerinin dış görünüşündeki sadelikle, içlerindeki renklilik ve zenginliği İslam dininin gereklerine dayandırmaya çalışmışım. (Bu dünyanın geçici olduğu, yaşamda gösterişe önem verilmemesi gerektiği, insanın iç dünyasının zenginliğinin önemli olduğu düşüncesi.) Ancak böyle bir yorum yapabilmek için de az düşünüp, az zaman harcamıştım. Sayın Büyükmihçî kitabının çeşitli yerlerinde (s.118, 142, 175, 214, 215, 216) bu yorumu referans verme gereği duymadan, kendi özgün görüşüymüş gibi sunmaktadır. Benzer durum benim 14 yıl önce (*Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımda) çeşitli boyutlarda değinip dile getirmiş olduğum başka görüşler için de geçerlidir. Yazarın düşünceleri sunuş şekli ve kullandığı ifadeler önceki kaynaklara fazlasıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin İngilizce'de "paraphrasing" olarak nitelendirilen ve kaynak verilmesini gerektiren bu durumları aşağıdaki gibi örneklendirebilirim:

1. Kitabın 86. sayfasında sözü edilen, toplumdaki hoşgörü ve anlayış; ve 100. sayfasında geçen, mahalle kavramı ve komşuları biraraya getiren olaylarla ilgili kısımlar, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımın 16. ve 17. sayfalarındaki ifadelerle,

2. Kitabın 100. sayfasında sözü geçen, taşın sokak ölçeğinde sağladığı dilbirliği ve insan ölçeği; ve 113. sayfasında bulunan, malzemenin sade ve doğal kullanımı, *Geleneksel Kayseri Evleri*'nin 16. sayfasındakilere,

3. Kitabın 123. sayfasında sözü geçen, sofaların gizemi ve loşluğu, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımın 49. sayfasındakilere,

4. Kitabın 125. sayfasında sözü edilen, Müslüman evlerinin oda eklenerek genişletilmesi, *Geleneksel Kayseri Evleri*'nin 35. sayfasındakine,

5. Kitabın 129. sayfasında sözü geçen, Müslüman evlerinin avlu cephelerinin Urfa, Diyarbakır ve Mardin evlerindeki cephelere benzetilmesi, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımın 24. ve 28. sayfalarındaki benzetmelere,

6. Kitabın 143. sayfasında sözü geçen, odaların bütünlüğünü sağlayan kapı, pencere, dolap gibi elemanların zarlarla bütünleştirildiği yorumu, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımın 45. ve 57. sayfalarındakilere,

7. Kitabın 153, 155, 156 ve 214. sayfalarında sözü geçen, evlerin konforuyla ilgili görüşler, *Geleneksel Kayseri Evleri*'nin 35. ve 36. sayfalarındakilere,

8. Kitabın 185 ve 186. sayfasında sözü geçen tepe pencereleriyle ilgili yorum, *Geleneksel Kayseri Evleri* kitabımın 68. sayfasındakine,

9. Kitabın 217. sayfasında sözü geçen Avrupa'ya özenen Hristiyanların gösterişli evler yapması, *Geleneksel Kayseri Evleri*'nin 34. sayfasında yer alan ifadelerle o kadar yakındır ki, *Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü* kitabını okurken, çok zaman kendi yazdığım satırları okuyormuş gibi hissettim.

Yukarıda örneklendiği gibi, kaynak gösterme konusunda çeşitli sorunlar içeren kitap, diğer yandan Ermeniler'le ilgili olarak kullandığı 11 resmin her biri için "Soykırım Öncesinde Osmanlı

9. Yazar birçok esere referans verirken sadece yazarın soyadını ve eserin yayın tarihini ve sayfa numarasını vermekle yetinirken (örneğin, Akşit, A., 2000, s. 3 gibi), bu eseri her defasında çev. Mayda Saris, Kaynak: Kevorkian H, Paboudjian P. *Les Armeniens, Dans L'empire Ottoman, A la Veille Du Genocide* olarak sunmaktadır.

İmparatorluğu'nda Ermeniler" başlıklı Fransızca bir kitaba uzun uzun referans vermektedir (9). Büyükmihçı'nın kitabının Erciyes Üniversitesi gibi bir devlet üniversitesi tarafından yayımlanmış olması işi daha da ilginç bir hale getirmektedir. Gerek Türkler gerekse Ermeniler için acılarla dolu olan bu olayların yorumlanması tarihçiler arasında bile tartışmalıdır. Bu konunun uzun süredir siyasallaştırıldığı açıktır; çeşitli ülkeler farklı bir görüş ifade etmenin bile suç addedilmesi için yasa(lar) çıkarmaya çalışmakta iken, bizim bir devlet üniversitemizde bastırılan bir kitapta, başlığında "soykırım" bir olgu gibi kullanan bir kitabın temel bir kaynak gibi gösterilmesindeki çelişkiye işaret etmekle yetineceğim. Yazar bu kitabı kendince önemli bir belge gibi nitelendirmiş olabilir ama fotoğrafların çekildiği yerlerden sadece ikisini belirtmiştir (Tomarza ve Kilikya) ve bunlardan sadece biri -Tomarza-Kayseri ile ilgilidir; kalan 9 resmin Kayseri'ye ait olup olmadığı bile belirsizdir.

Ayrıca kitabın 19. sayfasındaki ikinci paragraf şöyle başlamaktadır: "Türklerin Anadolu'yu işgalinden önceki bu dönemlerde..." ("fethinden" değil, "Anadolu'ya gelmesinden" değil de "işgalinden"!). Türkler bin yıla yakın bir süredir kendine yurt edindiği, uğruna milyonlarca şehit verdiği Anadolu'yu "işgale" devam mı etmektedir? Gerçi hoşgörülü olmak Kayseri halkının yüzyıllardır sahip olduğu bir özelliktir ama, "soykırım iddiasını" olağanlaştıran bir kitaba güvenle itibar edilmesine ne kadar hoşgörülle bakabilir, bilmiyoruz. Bunun yanı sıra, Büyükmihçı'nın Anadolu'nun fethini işgal olarak nitelendirmesi (veya böyle kişisel bir tercihte bulunması) kendi ülkesine Batı kaynaklı bir şekilde yaklaştığı izlenimini vermektedir.

Sonuç

Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü kitabı zorlama bir tez veya görüş çerçevesinde genellemelere ulaşabilmek için kaleme alınmış, gerektiğinde gerçekleri tahrif ederek yazılmış bir inceleme görünümündedir. Kitabın birçok yerinde önemli ile önemsiz birbirine karışmakta, düşünce, görüş ve bulgular defalarca tekrar edilmektedir. Yazarın, daha önce ciddiyetle ele

alınmadığı için kendisinin inceleyeceğini söylediği bu konuyu "ciddi ve sistematik olarak araştırıp okuyucuya sunma" amacı da maalesef yerine getirilememiş olmaktadır.

Ermenilerin ve diğer Hristiyanların Kayseri için çok önemli olduğunu, yüzyıllar boyu yeri doldurulması güç arkadaşlık, dostluk ve karşılıklı anlayış içinde kente zenginlikler kattıklarını; daha doğrusu Müslümanlarla sırt sırta verip hep birlikte kenti barış, kardeşlik ve sanat açısından herkese örnek olacak bir Osmanlı kenti haline getirdiklerini düşünüyorum. Bu sayededir ki kent (halı, kilim, bakır, demir işleri, dericilik gibi) el sanatlarında, mimarlık ve görsel sanatlarda bulunduğu düzeylere ulaşmıştır. Yazar kitabında Ermenileri ve onların oturduğu evleri daha iyi anlayıp ön plana çıkarmak isteyebilir; ancak elimizde bulunan veriler 19. yüzyıl Kayseri'sindeki değerlerin ve bunun sonucu olarak inşa edilen evlerin farklılıktan çok ortak özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Yazar ısrarla Ermeni ve Müslüman evleri arasında bir ayırım yapmaya çalışmış ancak başarılı olamamış, hatta birçok yerde evleri birbirine karıştırmıştır. Gerek evlerle ilgili gruplamaları yaparken, gerekse savunduğu görüşleri destekleyecek örnekleri seçerken belirsizliklere ve çok sayıda (affedilmesi güç diyebileceğimiz) tutarsızlıklara düşmüştür. Yukarıda örneklemeye çalıştığım gibi, kitap ayrıca bir bütün olarak, bilimselliğin temel gereklerinden olan, nesnellik ve tarafsızlıktan da uzaktır. Birçok yerde görülen (aynı evin bazen Ermeni, bazen Müslüman grubunda gösterilmesi gibi) tutarsızlıklar ve çok sayıda yapılan yanlış ve hatalar okuyucunun kitaba olan (veya olabilecek) güvenini de sarsmakta veya tamamen yok etmektedir.

Yazar bu gibi temel kurallara uymamak yanında, akademik etik ilkelerine de saygılı davranmamıştır. Bazan kaynaklara ve fikirlere uzun ve tam referanslar verirken, bazan böyle bir yükümlülüğe hiç gerek duymamıştır. *Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü* kitabının, gerek bakış açısındaki yanlışlığı, gerekse bilimsel tutarsızlığı ve fikir haklarına gösterdiği özensizlikle, popüler magazin havasında, bilimsel değere sahip olmayan bir kitap olduğu kanısındayım. Doğrusu kitabın hangi uzmanlarca değerlendirilip saygın bir

üniversitemiz tarafından yayımlanmaya uygun görüldüğünün, "işgal ettiğimiz" Anadolu topraklarında yaşayan bizlere açıklanmasını istememizin de hakkımız olduğunu düşünüyorum.

Vacit İMAMOĞLU

Mimarlık Fakültesi, ODTÜ, Ankara

KAYNAKÇA

- ÇAKIROĞLU, N. (1952) *Kayseri Evleri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ELDEM, S.H. (1954) *Türk Evi Plan Tipleri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul.
- ELDEM, S.H. (1984) *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, TAÇ Vakfı, İstanbul.
- GÜNDOĞDU, G. (1986) *Kayseri Sit Alanı İçinde Yer Alan Sivil Mimarlık Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Restorasyon Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- İMAMOĞLU, V. (1992) *Geleneksel Kayseri Evleri*, Halkbank Yayınları, Ankara.
- İMAMOĞLU, V. (1997) 20. Yüzyılın İlk Yarısında Kayseri Kenti: Fiziki Çevre ve Yaşam, *I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları No:1, Kayseri; 119-128.
- İMAMOĞLU, V. (2001) Kayseri'de avlulu evden merkezi hollü eve geçiş: Büyükbahçebaşı örneği, M. Denктаş ve Y. Özbek (Der.) *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı, Sanat Yazıları*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Eğitim-Kültür Müdürlüğü Yayınları No:36, Kayseri; 339-351.
- İMAMOĞLU, V. (2001) *Kayseri Bağ Evleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları No: 513, İstanbul.
- İMAMOĞLU, V. (2002) Kayseri Evlerinde Duvar ve Tavan Resimleri, M. Denктаş, Y. Özbek and A. Sağıroğlu Arslan (der.) *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, Bildiriler*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri; 417-427.
- İMAMOĞLU, V., Madran, E. ve Özgönül, N. (2003) Kayseri Tavukçu Mahallesi - Koruma ve Yenileme Ön Çalışması, N.Ş. Güçhan (der.) *Her Dem Yeşil Yapraklı Bir Ağaç - Cevat Erdere'e Armağan*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Ankara; 313-326.
- İMAMOĞLU, V. (2003) Transformation of Courtyard-Type Houses to Central-Hall-Type in the Town of Kayseri, In M. F. Davie (ed.) *La Maison Beyrouthine Aux Trois Arcs. Beyrouth et Tours*, Academie Libanaise des Beaux-Arts et Centre de Recherches et d'Etudes sur l'Urbanisation Du Monde Arabe; 97-114.
- İMAMOĞLU, V. (2003) Decorative Sofa Walls of Traditional Kayseri Houses. XII. International Congress of Turkish Art. Amman: University of Jordan, 5-9 Ekim.

ABSTRACT

ON THE BOOK "KAYSERİ'DE YAŞAM VE KONUT KÜLTÜRÜ"

Gonca Büyükmihç'i's book titled, "Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü" (Life and House Culture in Kayseri) attempts to examine and compare Armenian and muslim houses built in and around the town of Kayseri in the 19th century. The author disregards other christian groups of Kayseri and treats all non-muslim houses as if all belonged to Armenians. Although the number of houses are too few to make a systematic comparison, the author tries to make generalizations and states that Armenians have built their houses around a central hall (*sofa*) while muslims continued to build the courtyard-type houses. This cannot be a valid generalization because many muslim houses were built with central halls and many Armenian houses with courtyards.

The logic and criteria used for classifying houses into two groups are not clearly stated in the book. Additionally, names and locations of a large portion of the houses are not indicated. This, in turn, creates a chaotic situation in the arrangement of the visual material: Some pictures of the very same house appears in the muslim group, some in the Armenian. Additionally, although the author states that she aims to examine the 19th century, she gives muslim house examples from earlier periods. The book has several repetitions, numerous mistakes and seem to exhibit care-free opinions about various architectural issues and details. It also has ethical problems involving plagiarism.